XI Rok Maj 1936 r. Nr. 5

MIESIĘCZNIK
Diecezjalny Łucki

# DZIAŁ URZĘDOWY

## Przemówienie Ojca św. przy otwarciu Światowej Wystawy Prasy Katolickiej

W czasie uroczystości otwarcia Światowej Wystawy Prasy Katolickiej po przemówieniu hrabiego Dalla Torre zabrał głos Ojciec św., witając serdecznie obecnych i z bólem podnosząc nieobecność dwóch wielkich krajów, dwóch wielkich ludów. Brak uciemiężonej Rosji, gdzie prawdziwy obłęd nienawiści przeciw Bogu niszczył i nadal niszczy wszystko, co dotyczy religji, zwłaszcza katolickiej, wyjąwszy niezwyciężoną wiarę i cudowne zaiste przykłady bohaterstwa, codzień dające nowe rozdziały pełnej chwały martyrologji jej ludu. Brak następnie Niemiec, szczególnie Ojcu św. drogich i znanych. Tam, wbrew wszelkiej sprawiedliwości i poczuciu prawdy, sztucznie utożsamiając religję i politykę i sztuczne stwarzając między niemi zatargi, nie dopuszcza się do istnienia prasy katolickiej. W obu tych krajach czyni się jednak zaszczyt prasie katolickiej, bojąc się jej siły i wpływów. W stronę tych dwóch wielkich krajów, wielkich narodów i wszystkich tamtejszych wiernych synów Kościoła pojedyńczo zwraca się w tej chwili pełne boleści pozdrowienie papieskie, dowód zaszczytnej dla nich pamięci.

Zwracając się następnie do obecnych, Papież dziękował za radość sprawioną Mu przez nieskończenie urozmaicone bogactwo idei i techniki wykonania, których jakby momentalną przejrzystą fotografją jest

obecna Wystawa. Winszował ogromu i rozciągłości prac na wystawie przedstawionych. Ze względu na rodzaj współpracy wiary i wiedzy, religji i kultury wystawa przez swą obronę, zachowywanie i propagowanie wiary zasługuje wobec Kościoła św. na najwyższe wyróżnienie. Do tych powinszowań Ojciec św. dołącza wyrazy uznania, które niewątpliwie przyjęte będą jako najbardziej pożądana nagroda. Ojciec św., któremu sprawiono radość, jest wdzięcznym, podnosi zasługi i wzywa najwyższych błogosławieństw. Wdzięcznym jest jednak również i Kościół, najmądrzejsza i najumiłowańsza mistrzyni i matka wiernych, niezastąpiona wykonawczyni Boskiego dzieła Odkupienia świata. Kończąc tę część przemówienia, Papież wysunął wszystkich współpracowników Wystawy na czoło spraw bieżących świata katolickiego. Moglibyśmy na tem skończyć—mówił dalej Ojciec św.—gdyby hr. Dalla Torre, wyraziciel waszych uczuć, nie nadmienił, iż oczekiwano słów papieskich, aby puścić je w wir maszyn drukarskich, gdyby nie wspomniał, że chcianoby skorzystać z obecnej okazji, aby ogłosić światu ojcowskie słowa i myśli o tych sprawach, które zdają się być najbardziej koniecznemi do poruszenia wobec niebezpieczeństw grożących z ich strony dzisiejszemu światu. Największem i najpowszechniejszem z tych niebezpieczeństw jest bezwarunkowo komunizm we wszystkich swoich formach i stopniach. Zagraża on wszystkiemu i atakuje, bądź podstępnie podważa godność osobistą i świętość rodziny, porządek i bezpieczeństwo publiczne a zwłaszcza religję, posuwając się do otwartej zorganizowanej negacji i zwalczania Boga, w szczególności religji katolickiej. Cała obszerna i, niestety, silnie rozpowszechniana literatura stawia ten program w pełnem jasnem świetle, jak to już wskazują próby w różnych krajach, w Rosji, Meksyku, Hiszpanji, Urugwaju, Brazylji, stosowane albo zamierzone. Jest to niebezpieczeństwo wielkie, całkowite, powszechne. Ta powszechność jest stale bez obsło-

nek głoszona, do niej się nawołuje, o nią zabiega i szerzy się ją przy pomocy propagandy, która niczego nie oszczędza i tem jest niebezpieczniejszą, im bardziej przyjmuje formy mniej gwałtowne i pozornie mniej jaskrawe, aby łatwiej dotrzeć do kół mniej dla siebie dostępnych i osiągnąć, jak się to niestety dzieje, jeśli nie ciche poparcie to przynajmniej tolerancję, stanowiącą nieocenioną wartość dla sprawy zła a niesłychanie przykre następstwa dla sprawy dobra. Powiedzcie, żeście widzieli wspólnego Ojca wszystkich wiernych, Namiestnika Chrystusowego, głęboko zatroskanego i zasmuconego tem największem niebezpieczeństwem, zagrażającem całemu światu, które tu i ówdzie zbiera już bardzo poważne ofiary, zwłaszcza w Europie. Powiedzcie, że wspólny Ojciec św. nie ustaje ostrzegać przed niebezpieczeństwem, z którego zbyt wielu nie zdaje sobie sprawy albo nie dostrzega jego powagi i doniosłości. Powiedzcie, że dopomaga i ułatwia triumfy temu niebezpieczeństwu to wszystko, co zezwala na brak publicznej kontroli nad moralnością i zabrania przeciwdziałania neopogaństwu, z którem niemoralność tak łatwo i prawie nieuniknienie łączy się, chociażby pod pozłotą wyrafinowanej cywilizacji materjalnej. Powiedzcie także, że Namiestnik Chrystusowy nietylko jako ojciec wszystkich wierzących, ale jeszcze bardziej jako Syn swojej epoki, nietylko dla dobra Kościoła, którego jest głową, ale także dla dobra powszechnego, wierzy i ogłasza, że Kościół katolicki jest, jako jedynie zachowujący prawdziwy pierwotny chrystjanizm, oporą niezastąpioną. Zaiste, cóż poza Kościołem pozostaje po prawdziwem spustoszeniu przez t. zw. wolną myśl, liberalizm i te różne rzekome reformy? Co pozostaje poza nauką Chrystusa podaną przez Ewangelje i prawowierną tradycję? Co poza sakramentami przez Jezusa Chrystusa ustanowionemi i Jego własną osobą.

W Kościele katolickim w chwili obecnej musimy jako oporę szczególnie opatrznościową wskazać Akcję

Katolicką, która była już wydatną współpracowniczką pierwszego apostolstwa hierarchji przy ewangelizacji pogrążonego w pogaństwie świata starożytnego. Powiedzieliśmy umyślnie, że chcemy przemawiać nietylko jako głowa Kościoła katolickiego lecz także bardziej jeszcze jako dziecko naszej epoki, osobisty świadek i uczestnik wydarzeń, jakie grożą Naszym współczesnym i instytucjom, w których rozwija się ich życie indywidualne, rodzinne i zbiorowe. Powiedzieliśmy tak, ponieważ z punktu widzenia wypadków ostatecznych z większą troską niepokoimy się o instytucje społeczne i państwowe czysto ludzkie i ziemskie niż o sam Kościół. Zasmuca Nas głęboko sama myśl o uciskach, jakie złe siły przygotowują Ciału Mistycznemu Jezusa w osobie wiernych sług Bożych, a jeszcze bardziej myśl o upadku któremu ulegnie tyle dusz, popadając w błędy i występki, dusz, porwanych podstępu jako też przewrotnych praw, co według licznych oznak zdaje się nadchodzić. Lecz Kościół jest instytucją Boską i Boże posiada obietnice. Wrogie siły mogą przyjmować rozmiary bardziej groźne, ich ataki mogą stawać się bardziej niż dotąd gwałtowne i podstępne, lecz napisano: „non praevalebunt" — nie przezwyciężą — słowa Boże, których przekreślić nie podobna.

Lecz niewątpliwie nie prowadzą dobrej polityki ci, którzy stwarzają przeszkody działalności, Kościoła, a choćby tylko powstrzymując jego swobodny rozwój, tem samem rezygnują z cennych wartości, jakie wyłącznie Kościół jest w stanie zapewnić ładowi publicznemu, prawdziwemu pokojowi i dobru powszechnemu. Powiedźcie śmiało, iż Kościół, dysponując takiemi wartościami wobec swego ostatecznego celu nie sięga po to, co należy do polityki w ścisłem tego słowa znaczeniu. Zarzut ten stawia się dziś mimo wszystko Kościołowi katolickiemu, aby mu stwarzać wszelkiego rodzaju trudności, by usuwać jego zbawienną działalność z tych wszystkich obszernych dziedzin, które jej

najbardziej potrzebują i najbardziej z niejby skorzystały, t. j. z dziedziny wychowania młodzieży, życia rodzinnego, szkoły, prasy oraz wpływu na szerokie masy ludu. Kościół przyznaje państwu jego własną sferę działalności: naucza i nakazuje, by państwo było należycie respektowane. Lecz nie może zgodzić się, by polityka pomijała moralność, i nie może zapominać o wskazaniu swego Boskiego Założyciela, które, wedle mocnego i głębokiego powiedzenia wielkiego Manzoniego, zaleca mu zajmowanie się moralnością a nawet przodowanie tam wszędzie, gdzie wchodzi ona w rachubę.

Błogosławiąc po zakończeniu swego przemówienia zarówno rządom, które się przyczyniły go przygotowania wystawy, jak i wszystkim, którzy w tej pracy brali udział, Ojciec św. dał wyraz pragnieniu, by ta Wystawa stała się jasnym symbolem pokoju europejskiego i światowego. Kończąc, Papież dodał:

Straszliwym hasłom bezbożników Wystawa nasza odpowiada pełną wiary i miłości modlitwą liturgiczną: „Mane nobiscum Domine quoniam ad vesperascit" „Zostań z nami, Panie, boć się ma ku wieczorowi." (Łuk. XXIV, 29). W ciemności wieczornej, która zdaje się być zapowiedzią bardziej jeszcze ciemnej nocy nad całym światem, pozostawaj z nami i przyświecaj nam i prowadź również w ciemnościach światłem swojem. Pozostań z nami, Panie! Mane nobiscum Domine!" (KAP).

# Rozporządzenia Władz Duchownych Miejscowych

BISKUP ŁUCKI

№ 3681

Łuck, dn. 25 maja 1936 r.

Do

Przewielebnego Duchowieństwa

Diecezji Łuckiej

Wobec szerzącej się coraz bardziej we wszystkich krajach walki bezbożników, której katastrofalne skutki

dla dusz i Królestwa Bożego stają coraz bardziej widoczne, powstała wśród Związków Sodalicyj Marjańskich inicjatywa wystąpienia czynnego przeciw temu złu najpotężniejszym środkiem—modlitwą, w myśl słów Ojca św.: „by ta walka mogła się skończyć zwycięstwem, konieczny jest pierwszy warunek—modlitwa, i drugi—też modlitwa, i trzeci—również modlitwa".

Inicjatywę tę Solidacyj Marjańskich Ojciec św. Pius XI z radością przyjął i dziełu temu wielkiego udzielił błogosławieństwa.

Idąc więc po myśli pragnień Namiestnika Chrystustowego, nakazujemy we wszystkich kościołach Naszej diecezji modły błagalne w intencji zwalczaczania bezbożnictwa przez całą oktawę Bożego Ciała aż do uroczystości Najśw. Serca Jezusowego włącznie. Modły te odbywać się mają w sposób następujący.

1. W dzień Trójcy Przenajśw. po kazaniu należy te modły wraz z ich intencją zapowiedzieć ludowi z ambony.

2. Po każdej procesji teoforycznej—względnie po każdem nabożeństwie z wystawieniem Najśw. Sakramentu — w okresie od Bożego Ciała do święta N. Serca Jezusowego włącznie należy przed postawionym na ołtarzu Najśw. Sakramentem odmówić z ludem: „Módlmy się o odwrócenie bezbożnictwa"; 3 Zdrowaś Marjo; modlitwę św. Bernarda „Pomnij"; hymn pap. Urbana „Przed oczy Twoje".

*(—) Ks. T. Szyszkiewicz*
Wice-Kanclerz

*(—) † A. Szelążek*
Biskup Łucki

## W sprawie pielgrzymek

KURJA BISKUPIA
ŁUCKA
SEKCJA ADMINISTR.
Nr. 3021

*Łuck, dn. 2.V 1936 r.*

Do
Przewielebnych Ks. Dziekanów
Diecezji Łuckiej

W przesłanych poprzednio do Przew. XX. Dziekanów okólniku w sprawie pielgrzymek do Łucka Kurja prosiła, aby do 15 kwietnia Przewielebni XX.

Dziekani zgłosili do Kurji ściśle określony termin projektowanej z danego Dekanatu pielgrzymki, — a to celem usunięcia konkurencji paru lub kilku pielgrzymek na te same dnie miesiąca. Zastrzeżonem było, że o ile dekanat do dnia 15 kwietnia nie zgłosi terminu swej pielgrzymki, takowa w bieżącym roku nie będzie uwzględniona.

Na tej podstawie uwzględnia się co następuje:

Mają być zorganizowane pielgrzymki tylko niżej wyliczone i tylko w niżej wskazanych terminach:

1) Ostrogska — 26 maja; 2) rówieńska — 3 czerwca — 3) krzemieniecka — 4 czerwca; 4) sarneńska — 9 czerwca; 5) łucka — 2 lipca; 6) horochowska — 7 lipca; 7) korecka — 8 lipca; 8) berestecka — 8 września; 9) kostopolska — 10 września. Inne dekanaty, niewymienione w niniejszem mają się powstrzymać od urządzania pielgrzymki w roku bieżącym.

Jeżeliby ujawnione zostały w trakcie przygotowań pielgrzymki niezwykłe trudności w jej urządzeniu Duchowieństwo danego Dekanatu w porozumieniu ze swym Przew. X. Dziekanem może powstrzymać się od urządzania pielgrzymki w roku bieżącym, o czem powiadomić należy Kurję Biskupią możliwie jaknajwcześniej.

J. E. Ordynarjusz Diecezji zobowiązał się wobec J. E. Arcybiskupa Nowowiejskiego, że w pierwsych dniach lipca weźmie udział w Kongresie Eucharystycznym w Pułtusku, gdzie ma wygłosić kazanie. Z tego powodu w dniu 2 lipca nie będzie obecnym w Łucku. Na dnie 7 i 8 lipca starać się będzie powrócić do Łucka, aby służyć swą obecnością pielgrzymkom, wyznaczonym na te dnie.

Poza miesiącem czerwcem musi być brana w rachubę konieczność przeprowadzenia wizytacji pasterskich. Plan tych wizytacyj będzie podany do wiadomości Przew. XX. Dziekanów możliwie w najbliższym czasie. O ile terminy wizytacyj kolidować będą z terminami pielgrzymek, sprawa dana będzie uzgadniana

w poszczególnych wypadkach z Przew. XX. Dziekanami.

Dla pomyślnego i celowego przeprowadzenia uroczystości przyjęcia pielgrymek w Łucku, Przew. XX. Dziekani raczą uwzględnić konieczność dostarczania do Kurji Biskupiej, możliwie jaknajwcześniej następujących danych:

1) Jaką drogą i o której godzinie pielgrzymka przybędzie do Łucka.

2) Jaka przewidywana jest liczba kapłanów, którzy z pielgrzymką przybędą.

3) Liczba—możliwie najdokładniejsza pielgrzymów.

4) Czy przewidywany jest nocleg w Łucku.

5) Czy należy przygotować dla pielgrzymów i jakie posiłki (płatne za minimalne opłaty) w ciągu pobytu pielgrzymki w Łucku.

6) Czy będą przygotowani pielgrzymi do przyjęcia Sakramentu Bierzmowania.

7) Wszelkie inne informacje względnie zapytania, związane z pielgrzymką, które przedstawić należy Kurji Biskupiej.

(—) *Ks. Infułat Zagórski*
w/z. Szef Sekcji

(—) *Ks. T. Szyszkiewicz*
Wice-Kanclerz

---

## Fundusz Zapomogowy

KURJA BISKUPIA
ŁUCKA
Sekcja Majątk. Finans.
Nr. 2813

Łuck, dnia 23.IV 1936 r

Do
Przewielebnych Ks. Dziekanów
Diecezji Łuckiej

Na ostatniej Konferencji XX. Dziekanów, odbytej w Łucku dnia 28 maja 1935 uchwalono przyjąć poprawiony Statut o Funduszu Zapomogowym duchowieństwa Łuckiej Diecezji i wprowadzić takowy w życie.

Obecnie J. E. Ks. Biskup Ordynarjusz zarządza, aby na najbliższym zjeździe XX. Dziekanów, na który

to zjazd będą też powołani wszyscy księża diecezji w osobach wybranych przez nich delegatów, był obrany Zarząd tworzonego funduszu; tym czasem już począwszy od miesiąca maja punkt Statutu o wpłacaniu składek miesięcznych wprowadza się w życie drogą potrąceń z dotacji.

Wysokość składki miesięcznej określa 16 p. Statutu: Członkowie Kapituł, Profesorowie Sem. Duch. Proboszczowie parafji I i II klasy płacą 5 zł.; proboszczowie parafji III kl. i pracwnicy Kurji Biskupiej — 4 zł.; proboszczowie IV i V kl., oraz wikarjusze — 3 zł. miesięcznie.

(—) *Ks. Prał. Jan Zagórski*
Szef Sekcji

(—) *Ks. T. Szyszkiewicz*
Wice-Kanclerz

---

KURJA BISKUPIA
ŁUCKA
Sekcja Wiary i Moraln.
Łuck, dnia 22.V 1936 r.
Nr. 3651

W myśl 45-go Statutu Synodu, Kurja wzywa Wielebnych Księży do odprawienia dorocznych Rekolekcji, zaznaczając, że Ks. Biskup Ordynarjusz zobowiązał, aby Wielebni Księża nie uchylali się od obowiązku odbycia Rekolekcji w Łucku i w terminie podanym dla każdego.

Pierwsza Serja Rekolekcji rozpocznie się dnia 17 sierpnia b. r. o godz. 8-mej wieczorem, a druga 24 sierpnia również o 8 mej godzinie.

| Serja Pierwsza | *Dekanat Łucki* Serja Druga |
|---|---|
| 1) Infułat X. Zagórski | 1) Prałat X. Muraszko, |
| 2) „ X. Skalski, | 2) Kanonik X. Szuman, |
| 3) Prałat X. Czyżewski, | 3) „ X. Jełowicki, |
| 4) Dziekan X. Sielawa, | 4) X. Kurowski, |
| 5) Prałat X. Płoskiewicz, | 5) X. Skrzypkowski, |

6) Kanonik X. Prażmowski,
7) X. Pejkert,
8) X. Gałecki,
9) X. Bączkowski,
10) X. Dąbrowski,
11) X. Kukuruziński,
12) X. Szczerbicki,
13) Kanonik X. Dietrich,
14) X. Sokołowski,
15) X. Szawłowski.

6) X. Turzański,
7) X. Majewski,
8) X. Grzesiak,
9) X. Krejcza,
10) X. Brzezik,
11) X. Głowacz,
12) X. Gałęzowski,
13) X. Wojciechowski,
14) X. Szyszkiewicz,
15) X. Zacharski.

*Dekanat Berestecki*

1) Dziekan X. Zwoliński,
2) X. Adamowicz,
3) X. Stasiewicz,
4) X. Iwanicki Stefan (senjor)

1) X. Dobrzański,
2) X. Janaszek,
3) X. Uroda.

*Dekanat Krzemieniecki*

1) Dziekan X. Studziński,
2) X. Janowski,
3) X. Markul,
4) Kanonik X. Jarosiewicz,
5) X. Fijałkowski,
6) X. Wyrzykowski,
7) Kan. X. Oraczewski.

1) X. Jałocho,
2) X. Kotwicki,
3) X. Perehuda,
4) X. Szyndler,
5) X. Grabowski,
6) X. Lenczewski,
7) X. Swirtun,
8) X. Michalak.

*Dekanat Dubieński*

1) Dziekan X. Woronowicz,
2) Szamb. X. Sokołowski,
3) Prałat X. Kuźmiński,
4) X. Murawski.

1) X. Leszczyński,
2) X. Brodecki,
3) X. Grodzicki,
4) X. Nowak,
5) X. Potocki.

*Dekanat Horochowski*

1) Dziekan X. Staniszewski,
2) X. Puzyrewicz,
3) X. Burzmiński,
4) X. Spisacki,

1) X. Nowak,
2) X. Kowalski,
3) X. Dąbrowski,
4) X. Rudnicki,

| Serja Pierwsza | Serja Druga |
| --- | --- |
| 5) X. Batowski. | 5) X. Zielski, |
| | 6) X. Iwanicki Aleksander. |

*Dekanat Korecki*

| Serja Pierwsza | Serja Druga |
| --- | --- |
| 1) X. Andryka, | 1) Dziekan X. Pająk, |
| 2) X. Godziński, | 2) X. Tesarewicz, |
| 3) X. Samosenko, | 3) X. Kobyliński. |
| 4) X. Dyakowski. | |

*Dekanat Kostopolski*

| Serja Pierwsza | Serja Druga |
| --- | --- |
| 1) Dziek. X. Kaczorowski, | 1) X. Warpechowski, |
| 2) Kan. X. Adamkiewicz, | 2) X. Janusz, |
| 3) X. Bania, | 3) X. Czaban, |
| 4) X. Rutkowski, | 4) X. Zabiegło. |
| 5) X. Kossarzecki. | |

*Dekanat Kowelski*

| Serja Pierwsza | Serja Druga |
| --- | --- |
| 1) Prałat X. Tokarzewski, | 1) X. Bujalski, |
| 2) X. Andruszewicz, | 2) X. Dobkowski, |
| 3) X. Czechmestrzyński, | 3) X. Kozicz, |
| 4) X. Żyliński, | 4) X. Jastrzębski, |
| 5) X. Tarczewski, | 5) X. Dzikowski, |
| 6) X. Mackiewicz. | 6) X. Czajkowski, |
| | 7) Kan. X. Szpaczyński, |
| | 8) X. Pasławski, |
| | 9) X. Sikorski, |

*Dekanat Lubomelski*

| Serja Pierwsza | Serja Druga |
| --- | --- |
| 1) Kanonik X. Jastrzębski, | 1) X. Brajczewski, |
| 2) „ X. Wolborski, | 2) X. Czurko, |
| 3) X. Pożerski, | 3) X. Kryweńczyk. |
| 4) X. Milewski Franciszek. | |

*Dekanat Ostrogski*

| Serja Pierwsza | Serja Druga |
| --- | --- |
| 1) Prałat X. Ptaszyński, | 1) X. Wolanin, |
| 2) Kanonik X. Sienicki, | 2) X. Arendarski, |
| 3) X. Rutkowski, | 3) X. Pszonka, |
| 4) X. Krajewski, | 4) X. Orłowski, |

| Serja Pierwsza | Serja Druga |
|---|---|
| 5) X. Milewski Dominik, | 5) X. Tyszka, |
| 6) X. Jach. | 6) X. Drabik. |

*Dekanat Równieński*

| | |
|---|---|
| 1) Kanonik X. Syrewicz, | 1) X. Massalski, |
| 2) X. Jadczyk, | 2) X. Wiśniewski, |
| 3) X. Ostaszewski, | 3) Kanonik X. Pierzchała, |
| 4) X. Rossowski, | 4) X. Chomicki, |
| 5) X. Szarkiewicz, | 5) X. Szczastny, |
| 6) X. Pluta, | 6) X. Bielecki, |
| 7) X. Kamiński. | 7) X. Budkiewicz, |
| | 8) X. Zientara, |
| | 9) X. Gulbinowicz, |
| | 10) X. Giżyński, |

*Dekanat Sarneński*

| | |
|---|---|
| 1) Szambelan X. Świderski, | 1) Kanonik X. Lewiński, |
| 2) X. Wyrobisz, | 2) X. Lisicki, |
| 3) X. Folt, | 3) X. Grabowski, |
| | 4) X. Żukowski. |

*Dekanat Włodzimierzecki*

| | |
|---|---|
| 1) Dziek. X. Warzynowicz, | 1) X. Sobolewski, |
| 2) X. Przygodziński, | 2) X. Żmijewski. |
| 3) X. Mańke. | |

*Dekanat Włodzimierski*

| | |
|---|---|
| 1) Kanonik X. Galicki, | 1) Infułat X. Nosalewski, |
| 2) Dziekan X. Orynt, | 2) X. Baran, |
| 3) X. Śliwa, | 3) Kan. X. Moszkowski, |
| 4) X. Symon, | 4) X. Jaworski, |
| 5) X. Stysło, | 5) X. Czyszek, |
| 6) X. Domański Nikodem, | 6) X. Domański Edmund, |
| 7) X. Aleksandrowicz. | 7) X. Hipsz, |
| | 8) X. Kamiński. |

Przed wyjazdem należy poinformować parafjan, do którego z Księży Proboszczów mają się zwracać wrazie koniecznej potrzeby.

Należy przywieźć ze sobą poduszkę, koc, prześcieradło i ręcznik.

Wszyscy uczestnicy Rekolekcji **bezwarunkowo** zapiszą się na liście rekolektantów oraz wpłacą należność za utrzymanie i głoszone nauki.

(—) *Ks. St. Żukowski*
Szef Sekcji

(—) *Ks. T. Szyszkiewicz*
Wice-Kanclerz

---

## W sprawie „Dnia Spółdzielczości"

KURJA BISKUPIA
ŁUCKA
Sekcja Nauki i Sztuki
Łuck, dnia 13.V. 1936 r.
Nr. 3196.

Do
Przewielebn. Ks. Proboszczów,
Diecezji Łuckiej

Niniejszem Kurja Biskupia podaje do wiadomości Przewielebnych Księży Proboszczów, że Zw. Spółdzielni Rolniczych i Zarokowo-Gospodarczych R. P. urządza w dniu 7 czerwca b. r. „Dzień Spółdzielczości".

W związku z powyższem Kurja Biskupia z rozporządzenia J. E. Ks. Biskupa Ordynarjusza poleca Przewielebnym Księżom Proboszczom poprzeć obchód „Dnia Spółdzielczości" na terenie swoich parafij przez wygłoszenie okolicznościowego przemówienia, podnosząc ideę ruchu spółdzielczego. Nadto zachęca się Przewielebne Duchowieństwo do brania w miarę możności czynnego udziału w ruchu spółdzielczym, który w obecnej chwili szczególnie ma doniosłe znaczenie dla Polski ze stanowiska narodowego, państwowego i społecznego.

(—) *Ks. Kan. A. Jagłowski*
w|z Szef Sekcji

(—) *Ks. T. Szyszkiewicz*
Wice-Kanclerz

---

# Rozporządzenia Prawno-Państwowe

## Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej

z dnia 23 maja 1935 roku.

**W sprawie przestrzegania warunków bezpieczeństwa i higjeny przy robotach budowlanych.**

Dz. U. R. P. 1935 r. Nr. 50, poz. 329.

Na podstawie art. 376 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) w związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 lipca 1932 roku o wprowadzeniu nazwy „Minister Opieki Społecznej“ i „Ministerstwo Opieki Społecznej“ (Dz. U.R.P. Nr. 64, poz. 597) oraz na podstawie art. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 roku w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 479) zarządza się co następuje:

### I. Przepisy ogólne.

§ 1. Przepisy rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie przy wykonaniu zarówno przez przedsiębiorców jak i sposobem gospodarczym robót budowlanych, o których mowa w roporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202).

§ 2. (1) Urządzenia pomocnicze, transportowe i ochronne przy budowie oraz podnośniki i materjały, używane do tych urządzeń, mają odpowiadać ogólnie uznanym wymaganiom co do ich jakości oraz przepisowym normom wytrzymałości. Stan urządzeń pomocniczych należy perjodycznie — w zależności od ich przeznaczenia i warunków atmosferycznych — sprawdzać za pośrednictwem osób, posiadających kwa-

lifikacje, określone w art. 145 ust. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowem (Dz. U.R.P. Nr. 53, poz. 468) w brzmieniu ustawy z dnia 10 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 350).

(2) Gdy przy budowie mają być używane urządzenia pomocnicze o skomplikowanej konstrukcji, w związku z przewidywanemi znacznemi obciążeniami, — należy na żądanie właściwej władzy budowlanej przedstawić projekt tych urządzeń razem z odpowiedniem obliczeniem statycznem. Przy obliczaniu należy przyjąć obciążenia faktyczne, przewidywane w trakcie roboty. Wszystkie części ruchome podnośnika (np. koła zębate, bębny, wały) należy obliczać z 5-ciokrotną, a łańcuchy i liny — 10-krotną pewnością na wytrzymałość przy największem obciążeniu dla podnośnika.

(3) Do budowy urządzeń pomocniczych może być użyty stary materjał, będący w stanie zdatnym do użytku. Przy obliczeniu statycznem urządzeń ze starych materjałów należy odpowiednio zmniejszyć naprężenie dopuszczalne.

§ 3. (1) Teren, bezpośrednio objęty wykonaniem robót, należy oddzielić zapomocą ogrodzeń od miejsc, dostępnych dla osób, nie zatrudnionych przy budowie. Ogrodzenia należy wykonywać w sposób, usuwający wszelkie niebezpieczeństwo, mogące powstać wskutek spadania jakichkolwiek przedmiotów. W podobny sposób należy zabezpieczyć przed spadaniem jakichkolwiek przedmiotów miejsca w obrębie budowy, dostąpne dla pracowników.

(2) Wszelkie miejsca, niebezpieczne dla sporadycznych nocnych przechodniów (jak doły, wykopy), należy ogradzać na noc barjerami o wysokości, wynoszącej co najmniej 1.25 m.

(3) W razie, gdy wskutek wykonywania robót został skasowany przejazd, przedtem używany, w miejscu byłego przejazdu należy umieścić barjerę i czer-

woną tarczę z napisem ostrzegawczym o skasowaniu przejazdu, a na noc zaopatrzyć barjerę w czerwone światło.

§ 4. (1) Maszynowe urządzenia na miejscu robót budowlanych należy uniedostępnić dla osób, nie stanowiących bezpośredniej obsługi tych urządzeń, zapomocą ogrodzeń, oszalowań, nakryć, dachów ochronnych, osiatkowań i t. p. urządzeń.

(2) Obsługę mechanizmów oraz wykonywanie czynności i robót niebezpiecznych należy powierzać pracownikom obeznanym z odnośnemi mechanizmami bądź czynnościami. Przytem należy zachować konieczne środki i sposoby zabezpieczenia pracowników od nieszczęśliwych wypadków.

(3) Miejsca magazynowania materjałów, niebezpieczne ze względu na charakter materjałów lub sposób ich magazynowania, należy ogrodzić i zaopatrzyć w odpowiednie urządzenia ostrzegawcze, w celu zamknięcia dostępu do nich osobom, niezatrudnionym bezpośrednio przy magazynowaniu.

(4) Doły do wapna należy ogrodzić.

§ 5. (1) Miejsca pracy, dojścia i dojazdy do nich oraz urządzenia maszynowe powinny być w czasie wykonywania robót budowlanych dostatecznie oświetlone. Gdy światło dzienne jest niewystarczające, należy zaprowadzić oświetlenie sztuczne.

(2) W razie stosowania oświetlenie elektrycznego należy dodatkowo zaopatrzyć miejsca budowy w zastępcze środki oświetleniowe.

§ 6. W razie wykonywania robót budowlanych w czasie mrozu i gołoledzi, wszystkie przejścia, dojścia, kładki, stopnie, pomosty i wogóle miejsca, służące za połączenia komunikacyjne lub na których wykonywane są roboty, powinny być posypywane piaskiem lub innym materjałem, zabezpieczającym od poślizgnięcia się.

**II. Urządzenia pomocnicze przy prowadzeniu robót budowlanych. Ogólne przepisy o rusztowaniach, drabinach i dachach ochronnych.**

§ 7. (1) Rusztowania stojakowe i drabinowe należy okresowo badać dla stwierdzenia ich wytrzymałości. Okresy badań należy uzależnić od rodzaju konstrukcji rusztowań oraz od intensywności ich użytkowania i obciążenia. Niezależnie od powyższego badać należy rusztowania po każdej dłuższej przerwie w robotach, po każdej burzy, większej ulewie lub opadach śnieżnych. Umocowania rusztowań wiszących, same rusztowania wiszące i rusztowania na wysuwnicach należy badać codziennie przed przystąpieniem do robót. Zauważone usterki we wszystkich wyżej wymienionych rusztowaniach należy usunąć natychmiast, przed przystąpieniem do robót.

(2) Rusztowania należy utrzymywać w czystości. Gruz i śmiecie należy stale usuwać z rusztowań, a śnieg — nawet wtedy, gdy roboty nie są prowadzone.

(3) Zabrania się nagromadzania i pozostawiania na rusztowaniach na noc, dni świąteczne i dłuższe przerwy w robotach, materjałów lub przyrządów.

(4) Zabrania się używania jako materjału do budowy rusztowań drzewa nieokorowanego oraz desek zrzynkowych (oblader).

(5) W czasie budowy lub rozbiórki rusztowań wstęp na miejsce tych robót zabroniony jest osobom, niezatrudnionym przy nich.

(6) Zrzucanie materjału przy rozbiórce rusztowań jest zabronione.

§ 8. (1) Gdy przy wykonywaniu robót zewnętrznych, przy których są używane ciężkie materjały, jak np. ciosy, lub zewnętrznych przy budynkach o wysokości, przekraczającej 7 m., konieczne jest użycie rusztowania,—wymagane jest urządzenie rusztowania stojakowego. Przymocowanie rusztowania do budynków należy uskutecznić zapomocą odpowiedniego zakotwienia; zakotwienie do niepewnie osadzonych czę

ści budynku, jak np. piorunochronów, rur spustowych, okien i t. p. jest zabronione.

(2) Gdy postawienie rusztowania stojakowego do wykonywania robót, o których mowa w ustępie poprzedzającym, jest technicznie utrudnione lub też wymaga znacznych kosztów, niewspółmiernych z wartością wykonywania robót, wówczas można użyć innego systemu rusztowania za zgodą władzy budowlanej, która może żądać uzasadnienia racjonalności wybranego systemu z punktu widzenia bezpieczeństwa oraz sporządzenia i przedstawienia specjalnego projektu rusztowania wraz z obliczeniem statycznem.

(3) Gdy wysokość budynku nie przekracza 1 m. i do budowy nie są używane ciężkie materjały, wówczas do robót zewnętrznych można używać poza stojakowemi rusztowania innych systemów, jak: rusztowania na kozłach, rusztowania wystrzałowe i inne.

§ 9. (1) Zabrania się używać beczek, skrzyń, stosów, cegieł i tym podobnych przedmiotów, zamiast rusztowań lub w charakterze podpór dla rusztowań, jak np. dla podwyższania poziomu pomostu.

(2) Używanie więcej niż jednego rzędu kobyłek na pokładach rusztowaniowych jest zabronione.

(3) Deski pomostowe na rusztowaniach należy ułożyć dwiema warstwami szczelnie przy sobie i należycie umocować, w celu zapobieżenia ich kołysaniu i przeważaniu się. Wystające gwoździe należy usunąć.

## Rusztowania stojakowe

§ 10. (1) Stojaki należy posadowić w ten sposób, aby pod działaniem obciążenia nie mogły się przesunąć w kierunku pionowym.

(2) Przy wpuszczaniu stojaków w ziemię, najmniejsza głębokość wpustu powinna wynosić 0.80 m.

(3) Jeżeli pomiędzy stojakami istnieje przejazd, stojaki należy odpowiednio zabezpieczyć przed możliwemi uderzeniami pojazdów.

(4) Odstęp stojaków od murów nie może przewyższać 2.50 m.

(5) Przedłużenie stojaków przez połączenie dwóch słupów należy dokonywać zgodnie z normami Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

§ 11. (1) Grubość stojaków i odległość pomiędzy niemi należy dostosować do rodzaju wykonywanych robót oraz do przewidywanego obciążenia rusztowania.

(2) W przypadkach, gdy wysokość rusztowania stojakowego przekracza 22 m., lub gdy przewiduje się znaczniejsze obciążenie rusztowania, władza budowlana może zarządzić, aby konstrukcja rusztowania była uzasadniona zapomocą obliczenia statycznego, w którem należy przyjąć parcie wiatru jako równe 120 kgm/m$^2$ i działające w obydwóch kierunkach rusztowania. Ponadto władza budowlana może w razie potrzeby żądać skonstruowania poszczególnych węgłów zapomocą prawidłowego zaciosu ciesielskiego, przy użyciu śrub stężających o średnicy nie mniejszej niż 15 mm. Średnica śrub przy stosowaniu okrąglaków powinna wynosić co najmniej 22 mm. W razie, gdy rusztowanie jest narażone na większe wstrząsy, śruby należy stale sprawdzać i należycie dokręcać.

(3) Wymiary poprzeczne stojaków nie mogą być mniejsze niż 0.12 × 0.12 m. przy drzewie kantowem i 0.15 m. w cieńszym końcu przy drzewie okrągłem.

§ 12. (1) Podłużnice (rygi) mają być przymocowane do stojaków. Sztukowanie podłużnic dopuszcza się tylko na stojakach.

(2) W razie, gdy przymocowanie podłużnicy jest dokonane nie zapomocą prawidłowego zaciosu ciesielskiego, lecz sposobem prowizorycznym zapomocą gwoździ, klamer i t. p., wówczas pod podłużnicą w charakterze jej podpory na stojakach powinna znajdować się poprzeczka tychże poprzecznych wymiarów i w tenże sposób przymocowana co i podłużnica.

(3) Wzbronione jest używanie podłużnic, działających wspornikowo.

§ 13. (1) Przekroje i rozstawienie leżni (maculców) mają odpowiadać obciążeniu pomostów.

(2) Leżnie (maculce) należy pewnie ułożyć na podłużnicach, lub na oporach, i w ten sposób umocować, by nie mogły się przesunąć, wyciągnąć i skręcić.

(3) W razie wpuszczenia leżni (maculców) w mur, głębokość wpustu nie może być mniejsza niż pół długości cegły.

(4) Opieranie leżni (maculców) na wystających nienośnych częściach budynku jest wzbronione.

§ 14. (1) Każdy pokład rusztowania należy przykryć deskami aż do wewnętrznych stojaków, bądź aż do muru. Odległość ostatniej deski od muru nie może być większa niż 0.05 m.

(2) Deski pomostowe mają opierać się najmniej na 3 leżniach (maculcach).

(3) Sztukowanie desek pomostowych może być uskutecznione tylko na leżniach. Przy sztukowaniu na zakład długość zakładu ma wynosić co najmniej 0.20 m.

(4) Grubość desek pomostowych ma być dostosowana do obciążenia i nie może wynosić mniej niż 32 mm.

(5) Deski pomostowe należy ułożyć tak szczelnie, ażeby niemożliwe było spadanie jakichkolwiek przedmiotów na pomost leżący poniżej.

(6) Pomost, znajdujący się powyżej 2 m. ponad terenem, należy zaopatrzyć od dołu w deskę krawędziową i w poręcz, umocowaną na wysokości 1 m. nad pomostem, licząc od poziomu pokładu do wierzchu poręczy.

§ 15. (1) Rusztowanie stojakowe należy usztywnić zapomocą krzyżulców przynajmniej w końcowych przedziałach rusztowania.

(2) Krzyżulce należy przymocować bezpośrednio do stojaków.

(3) Na krzyżulce można używać deski półczyste (zrzyny). Krzyżulce należy przymocować co najmniej

2 gwoździami z obydwóch końców. Długość gwoździ ma się równać co najmniej $2^1/_2$ grubości deski w miejscu przytwierdzenia.

§ 16. (1) Przy wznoszeniu nowych budynków zapomocą rusztowań zewnętrznych, rusztowania stojakowe należy pozostawić aż do ukończenia robót przy konstrukcji i wykończeniu dachów.

(2) Najwyższy pomost należy umieścić nie niżej niż o 1.60 m. poniżej gzymsu wieńczącego, szczelnie zasłać deskami pomostowemi i niezależnie od poręczy, o której mowa w § 14 ust. (6), zaopatrzyć w poręcz, wystającą przynajmniej na 0.60 m. ponad rynnę dachową.

§ 17. (1) Pochyłość schodni nie może być większa od 1:2.

(2) Płaszczyznę schodni należy wyłożyć przymocowanemi listwami poprzecznemi w odstępach co najwyżej 0.40 m.

(3) Schodnie należy urządzić i utrzymywać w sposób, zabezpieczający korzystających z nich od pośliznięcia się.

(4) Schodnie należy przytwierdzić do leżni i usztywnić w sposób, zapobiegający ich kołysaniu się.

(5) Grubość desek należy zastosować do obciążenia; w każdym razie zabronione jest używanie na pomost schodni desek cieńszych niż 38 mm.

## Rusztowania drabinowe

§ 18. (1) Zwykle rusztowania drabinowe mogą być używane do robót, wymagających małej ilości materjałów (tynkowanie, mniejsze naprawy, malowanie i t. p.).

(2) Drabiny należy ustawić w ten sposób, ażeby było niemożliwe pionowe przesunięcie się obydwóch nóg, a tem bardziej wzajemne przesunięcie się jednej nogi względem drugiej.

(3) Odstęp pomiędzy drabinami nie może być większy, niż 2 m. Drabinowe rusztowanie z pojedyńczych drabin można wykonywać tylko do wysokości 16 m.

Przy większych wysokościach należy od dołu stosować 2 drabiny obok stojące.

(4) Przy przedłużeniu drabiny zapomocą drugiej drabiny długość styku drabin powinna wynosić co najmniej 1.80 m. Połączenia należy dokonać zapomocą podwójnych klamer żelaznych, a ponadto żelaznych chomont (strzemion).

(5) Drabiny należy pewnie przymocować do budynku zapomocą drutu o średnicy, wynoszącej najmniej 2 mm., przez czterokrotne okręcenie dookoła haków o długości 0.20 m., wbitych najmniej na 0.15 m. w mur. Przymocowanie drabin do muru w inny sposób jest niedopuszczalne, o ile sposób taki daje dostateczną gwarancję bezpieczeństwa.

(6) W celu zapobieżenia bocznym przesunięciom się drabin należy rusztowania umocnić zapomocą krzyżulców. Krzyżulce należy umieszczać co najmniej co 2 kondygnacje i przybijać gwoździami lub przyśrubowywać do stojaków drabin.

(7) Grubość desek pokładowych ma wynosić 50 mm. Deski mogą być sztukowane tylko na szczeblach drabin z tem, że jedna deska musi zachodzić na drugą co najmniej na 0.20 m. Zabrania się zamiast szczebli przybijać łaty.

(8) Na międzypokładach, na których się odbywa praca, należy na wysokości 0.90 m. od pokładu przybić gwoździami o długości 70 mm. poręcze z desek o przekroju, wynoszącym co najmniej 32×150 mm. Zamiast przybicia gwoździami dopuszcza się umocowanie poręczy do drabin zapomocą ścisłego czterokrotnego krzyżowego okręcania drutem o grubości 4 mm. lub zakładania na specjalnie przygotowane na drabinach łączniki.

## Rusztowania wysuwane

§ 19. (1) Na wysuwnice rusztowań należy używać kantówek o wymiarach, wynoszących co najmniej 0.14×0.14 m. Wysuwnice mają być nachylone ze spad-

kiem 1% w kierunku muru i nie mogą być wysunięte poza lice zewnętrzne muru więcej niż o 0.15 m. Wysuwnice muszą przechodzić przez mur lub otwory do wewnątrz budynku i wystawać poza lice zewnętrzne muru co najmniej na 2 m. Końce wysuwnic wewnątrz budynku należy zamocować do stropów. Pokłady, poręcze i dolne deski krawężnikowe mają odpowiadać warunkom, przepisanym wyżej w § 14 dla rusztowań stojakowych.

(2) Odstąpić od powyższych wymiarów można jedynie po uzyskaniu zatwierdzenia przez właściwą władzę budowlaną specjalnego projektu z obliczeniem statycznem.

## Rusztowania na kozłach

§ 20. (1) Kozły mają być mocno zbudowane i usztywnione. Kozły należy ustawiać na wytrzymałym pokładzie. Zabrania się ustawiania kozłów na luźnych pokładach z belek i t. p. niepewnych podstawach.

(2) Przy użyciu kozłów, wyższych niż 2 m., nogi należy związać krzyżowo deskami lub łatami.

(3) Na rusztowaniu na kozłach dopuszcza się ustawienie tylko jeszcze jednego rusztowania na kozłach.

(4) Pomost rusztowania na kozłach należy szczelkie ułożyć z desek; deski należy zaściełać podwójnie na zakład dla robót murarskich i pojedyńczo — dla robót tynkarskich.

## Rusztowania wiszące

§ 21. (1) Rusztowania wiszące mogą być stosowane tylko do robót, wymagających małej ilości materjałów.

(2) Wysuwnice, przeznaczone do zawieszania rusztowania wiszącego, należy odpowiednio umocować w stopach lub związaniach dachowych i zabezpieczyć przeciw przesunięciu, przechyleniu i przeważaniu się. Długość wysuwnic wewnątrz budynku ma przewyższać co najmniej dwukrotnie zewnętrzną ich część.

Zabrania się umocowania wysuwnic w murze tylko za pomocą zaklinowania. Na wysuwnice należy używać żelazo o profilach dwuteowych, albo drzewo kantowe o wymiarach, wynoszących co najmniej 0.14x1.16 m., lub wreszcie drzewo okrągłe o średnicy, wynoszącej co najmniej 0.15 m. Największy rozstaw wysuwnic może wynosić co najwyżej 2.50 m.

(3) Dla podwieszania pomostów na wysuwnicach należy używać odpowiednio umocowane i odpowiedniej wytrzymałości wielokrążki z należycie dostosowanemi linami stalowemi lub konopnemi.

(4) Do podwieszania pomostów zabrania się używania lin konopnych o grubości mniejszej, niż 38 mm. Liny mają być zupełnie zdrowe; zabronione jest używanie liny konopnej, gdyż chociaż jeden skręt jest uszkodzony.

(5) Haki lin mają być tak połączone ze strzemionami, aby wysunięcie się ich ze strzemion było umożliwione. Połączenie lin z hakami i strzemionami powinno być pewne, np. uskutecznione przez wplecenie wolnych końców liny, a nie przez obwiązanie sznurkiem.

(6) Pomosty rusztowań mają być, o ile to jest możliwe, poziome. Pomosty należy szczelnie zasłać, a boki zabezpieczyć poręczą lub siatką. Szerokość pomostów ma wynosić co najmniej 0.50 m.

(7) Łącznie 2 rusztowań wiszących zapomocą t. zw. mostka i używanie drabin i kozłów na tych rusztowaniach jest zabronione.

(8) Przeciwko wahaniom rusztowania należy zastosować środki zabezpieczające.

(9) Do umocowania rusztowania należy używać haków nośnych normalnych, zginanych na gorąco i obliczonych na dane obciążenie.

(10) Pracowników zatrudnionych przy ustawianiu i rozbieraniu rusztowania należy zabezpieczyć liną, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to niemożliwe ze względu na warunki miejscowe.

(11) Przy każdej dłuższej przerwie w robotach, np. na noc, należy rusztowania wiszące umocować na wysokości większej niż 2 m. nad terenem i wszystkie liny i drabiny podnieść, jeżeli osoby niezatrudnione przy budowie, mają dostęp do miejsca pracy.

(12) Rusztowania przed każdorazowem zastosowaniem muszą być zbadane na ich pewność.

(13) Do robót na rusztowaniach wiszących mogą być używani tylko pracownicy wykwalifikowani, którzy są dobrze obeznani z pracą i użyciem tego rodzaju rusztowań. Zmianę położenia rusztowania należy uskuteczniać zawsze przy pomocy co najmniej 4 pracowników, licząc po 2 pracowników do obsługi każdej z lin.

### Inne rusztowania

§ 22. Używanie rusztowań o typie, nieprzewidzianym w rozporządzeniu niniejszem, dopuszcza się, gdy według uznania właściwej władzy budowlanej rusztowania te dają gwarancję bezpieczeństwa.

### Dachy ochronne

§ 23. (1) Przy użyciu rusztowań zewnętrznych należy od strony drogi wykonać dach ochronny ze spadkiem pod kątem 45° do wewnątrz.

(2) Stosownie do rozmiarów i charakteru robót budowlanych dachy ochronne mogą stanowić oddzielną konstrukcję lub też mogą być wykonane na krokszynach, odpowiednio przytwierdzonych do stojaków lub drabin. Grubość desek oszalowania ma wynosić co najmniej 24 mm.

(3) Używanie dachów ochronnych jako rusztowań lub na skład materjałów jest zabronione.

### Podnoszenie i opuszczanie ciężarów

§ 23. (1) Każdy podnośnik należy zaopatrzyć na widocznem miejscu w czytelny napis, określający naj-

większe dopuszczalne obciążenie. Przy dźwigach i żórawiach obok powyższego napisu należy podać nazwę wytwórni i rok wykonania. Dźwigi ponadto należy zaopatrzyć w napis, wskazujący, czy przewóz ludzi na tych dźwigach jest lub nie jest dopuszczalny.

(2) Podnośnik należy przymocować do rusztowania w ten sposób, aby przy podnoszeniu i opuszczaniu ciężarów pracownikom, zatrudnionym przy podnoszeniu, nie groziło niebezpieczeństwo.

(3) Mechanizmy, służące do podnoszenia ciężarów, należy ustawić w takiej odległości od podnoszonego ciężaru, aby w razie zerwania się ciężar nie mógł spaść na zatrudnionych przy podnośniku pracowników.

(4) Zabrania się przeciążenia podnośników, dźwigów i żórawi ponad dopuszczalną normę.

§ 25. (1) Podnośniki, z wyjątkiem krążków mają być zaopatrzone w hamulce ręczne albo samoczynne. Dostęp do hamulca ma być niekrępujący i nienarażający pracownika na skaleczenie obracającemi się częściami podnośnika.

(2) Podnośniki korbowe mają posiadać korby wolne, to znaczy pozostające w stanie nieruchomym przy opuszczaniu ciężaru, a ponadto zapadkę i koło zapadkowe.

(3) Koła ciernie, zębate i pędne w miejscach grożących niebezpieczeństwem należy zabezpieczyć zapomocą osłon.

(4) Podnośniki elektryczne, albo poruszane za pośrednictwem pędni (transmisyjne) mają posiadać samoczynne wyłączniki, zatrzymujące w skrajnych punktach zasięgu.

(5) Przyrządy do zmiany szybkości podnoszenia i opuszczania ciężarów mają być zbudowane w sposób, zabezpieczający od przypadkowych zmian szybkości.

(6) Czyszczenie i smarowanie podnośników podczas ich ruchu jest zabronione.

§ 26. Używane przy budowie podnośniki mają

znajdować się pod stałym nadzorem fachowym. Co 2 tygodnie należy poddawać oględzinom wszystkie części podnośnika pod względem zdatności do użytku oraz zużycia części. Niezdatne części należy naprawić lub zastąpić nowemi.

§ 27. (1) Podnoszone materjały należy na haku podnośnika zawieszać tak, aby nie mogło nastąpić znaczniejsze przesunięcie się punktu zawieszenia lub ześlizgnięcia się zawieszonego ciężaru z haka.

(2) Naczynia do podnoszenia mas sypkich mają być tak napełnione, aby nie mogło następować wysypywanie się materjałów podczas podnoszenia.

(3) Pod liny i łańcuchy do wiązania i wieszania materjałów należy dawać podkładki (np. klocki lub szmaty), celem przeciwdziałania uszkodzeniu lin i łańcuchów podczas podnoszenia.

(4) Ustawienie i obsługę podnośników należy powierzać pracownikom, dobrze obeznanym z tego rodzaju maszynami.

(5) Wszystkie niebezpieczne miejsca w obrębie działania podnośników ręcznych lub maszynowych należy ogrodzić. Dostęp do nich jest dozwolony tylko osobom przy nich zatrudnionym. O powyższem należy podać do wiadomości zapomocą odpowiedniego napisu, umieszczonego na widocznem miejscu.

(6) Przebywanie i przechodzenie pod zawieszonym ciężarem jest wzbronione.

## Przenoszenie i składanie materjałów

§ 28. (1) Przy podawaniu ręcznem materjałów z poziomu niższego na poziom wyżej położony, zabronione jest ustawianie pracowników jednego nad grugim w jednej linji pionowej.

(2) Materjały budowlane i narzędzia należy składać na placu budowy w ten sposób, aby nie powodowały niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia ludzkiego przez możliwość wywracania lub staczania się.

— — — — — — — — — — — — —

## Roboty dachowe

§ 32. (1) Przy robotach dachowych należy używać rusztowań ochronnych dowolnego typu, zabezpieczających pracowników przed spadnięciem. Bez rusztowań mogą być wykonywane na dachach tylko roboty związane z naprawą.

(2) Przy prowadzeniu budowy zapomocą rusztowań zewnętrznych, rusztowanie ochronne należy urządzać nie niżej, niż o 1 m. od dolnej krawędzi dachu. Na rogach budynku rusztowanie ochronne ma sięgać o 0.5 m. poza skrajny obrys budynku.

(3) Przy wykonywaniu na dachach bez rusztowań robót, związanych z naprawą, — gdy te roboty są wykonywane w pobliżu dolnej krawędzi dachu lub na dachach o nachyleniu powyżej 30° należy zaopatrzyć pracowników w pasy ochronne na linach. W razie użycia lin konopnych grubość ich ma wynosić co najmniej 1.5 cm. Linę z pasem ochronnym należy połączyć zapomocą t. zw. „karabinka".

(4) Użycie rusztowań, pasów ochronnych i lin przy robotach na dachu nie jest wymagane, gdy: a) dolna krawędź dachu znajduje się niżej niż 4 m. nad poziomem terenu, lub jest zaopatrzona w urządzenie, zapobiegające spadnięciu z dachu, albo b) roboty są wykonywane przy użyciu drabin lub sanek.

(5) Przy wykonywaniu robót nad dachami szklanemi i nad oknami na dachach, dachy te i okna należy przykryć w sposób, zapobiegający możliwości wypadku z pracownikami.

— — — — — — — — — — — — —

## Rozbiórka budynków

§ 34. (1) Rozbiórkę budynków należy wykonywać według uprzednio opracowanego zgodnie z zasadami sztuki budowlanej programu robót, usuwającego niebezpieczeństwo nieprzewidzianego zawalenia się ścian, stropów lub przykryć.

(2) Gruz i inny materjał budowlany, pochodzący

z rozbiórki, należy usuwać zapomocą zsuwania po płaszczyznach pochyłych lub zdejmować zapomocą podnośników. Zrzucanie materjału jest zabronione.

(3) Płaszczyzny pochyłe należy urządzić w sposób, zapobiegający spadaniu lub wypadaniu materjału na miejsca, do tego nie przeznaczone.

(4) Obalanie lub rozsadzanie większych części budynku przy pomocy materjałów wybuchowych należy uskuteczniać w sposób przewidziany w przepisach, obowiązujących dla robót górniczych, i zgodnie z warunkami, ustanowionemi w pozwoleniu władzy budowlanej.

— — — — — — — — — — — — —

## Schrony i baraki dla pracowników

§ 36. (1) Gdy na budowie jest zatrudnionych więcej niż 10 pracowników jednego pracodawcy, należy dla nich urządzić schron na wypadek niepogody, do spożywania posiłków, przechowywania udrań na zmianę oraz pożywienia. Schron może być urządzony w budynku nowowznoszonym, powinien być zamykany, ogrzewany i posiadać drewnianą podłogę.

(2) Użytkową powierzchnię schronu należy obliczać w stosunku co najmniej 0.75 $m^2$ na 1 prasownika. Wysokość powina wynosić w świetle co najmniej 2.30 m.

(3) Schrony należy zaopatrzyć w stoły, ławy, wieszadła i oddzielnie zamknięte środki opatrunkowe. Ponadto w widocznem miejscu należy wywiesić:

a) regulamin pracy lub obwieszczenie wewnętrzne, przewidziane przez obowiązujące przepisy;

b) wskazówki, dotyczące pierwszej pomocy w razie wypadków;

c) adresy posterunku policji, inspektora pracy.

(4) W przypadkach, gdzie miejscowe warunki wybudowania baraków, przeznaczonych na zamieszkania przez pracowników w czasie budowy, należy je urządzić w sposób następujący:

a) użytkowa powierzchnia baraków ma wynosić

co najmniej 3.5 $m^2$ na osobę, a wysokości w świetle — 2 3;

b) powierzchnia okien ma wynosić conajmiej jedną dziesiątą powierzchni użytkowej podłogi;

c) podłoga ma być drewniana i szczelnie ułożona;

d) należy zapewnić zachowanie w czasie chłodów temperatury wewnętrznej wynoszącej co najmniej 15°.

e) należy zaopatrzyć barak w urządzenie do gotowania strawy i zapewnić dostarczenie wody zdatnej do picia.

(5) W razie zatrudnienia osób płci obojga, należy urządzić osobne baraki (pomieszczenia) dla mężczyzn i dla kobiet.

## Zachowanie się pracowników przy robotach budowlanych

§ 39. Pracownicy zatrudnieni przy robotach budowlanych powinni stosować się ściśle do przepisów rozporządzenia niniejszego.

(2) Zabronione jest samowolne obciążenie przez pracowników rusztowań i innych urządzeń pomocniczych i ochronnych przez umieszczanie na nich cię żarów.

(3) Zabronione jest samowolne usuwanie przez pracowników urządzeń pomocniczych i ochronnych na budowie, jako też dokonywanie jakichkolwiek zmian w tych urządzeniach.

(4) Przy podnoszeniu i opuszczaniu rusztowań wiszących należy przestrzegać, by pomosty nadmiernie się nie pochylały.

(5) Na rusztowaniach drabinowych oraz przy wykonywaniu robót na dachach zabronione jest noszenie obuwia drewnianego.

(6) pozostawanie na rusztowaniach poza czasem pracy jest zabronione. Również zabronione jest sypianie na rusztowaniach lub w bezpośredniem sąsiedztwie rowów, dołów i t. p.

(7) Przy wznoszeniu, rozbiórce i próbnem obciążaniu rusztowań i wszelkich urządzeń pomocniczych

i ochronnych, zabrania się pracownikom przechodzić i zatrzymywać się pod temi urządzeniami.

(8) Zabrania się pracownikom posługiwać się temi przyrządami do pracy, urządzeniami maszynowemi, przewodami elektrycznemi i t. p., których obsługiwanie i używanie do nich nie należy.

(9) O wszelkich uszkodzeniach urządzeń pomocniczych i ochronnych oraz urządzeń, przyrządów i narzędzi, używanych przy robotach, pracownnicy obowiązani są niezwłocznie zawiadamiać kierownika robót.

(11) W obrębie obszaru, na którym są wykonywane roboty budowlane, spożywanie posiłków dozwolone jest tylko w porze i miejscu, ustalonem przez kierownika robót.

(11) Spożycie napojów alkoholowych i pozostawanie w obrębie budowy w stanie nietrzeźwym jest zabronione.

## III. Przepisy końcowe

§ 40. Winni niestosowania się przy wykonaniu robót budowlanych do przepisów rozporządzenia niniejszego podlegają karom, przewidzianym w tytule X części II rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanym i zabudowań osiedli (Dz. U.R.P. Nr. 23, poz. 203):

§ 41. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 3 miesiące po dniu ogłoszenia i obowiązuje na obszarze całego Państwa, z wyjątkiem obszaru województwa śląskiego.

§ 42. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w sprawach, unormowanych w rozporządzeniu niniejszem.

Minister Spraw Wewnętrznych:
*Marjan Zyndram-Kościałkowski*
Minister Opieki Społecznej:
*Jerzy Paciorkowski*

# OGŁOSZENIE

Swego czasu zostały przysłane do odnowienia do ś. p. Marji Hr. Brzozowskiej w Zurnem Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej haftowany na kanwie oraz czerwony ornat.

Ponieważ obecnie nie wiemy kto jest właścicielem tych rzeczy tą drogą powiadamiamy Wiel. Księży, prosząc, aby o odbiór tych utensyljów zwracali się do Pana Władysława Hr. Brzozowskiego w Zurnem p. Berezno (Wołyń).

Redaktor Ks. Tymoteusz Szyszkiewicz

WYDAWNICTWO KURJI BISKUPIEJ ŁUCKIEJ

Drukarnia Kurji Biskupiej Łuckiej.

Roczna prenumerata 24 zł. Pojedynczy zeszyt 2 zł.